

Verslag Centrale CE-bespreking Geschiedenis HAVO

tijdvak 2 2021

Voorzitter: R. Spanjers. Notulist: M. Bark

Algemene opmerkingen t.a.v. het examen	
lengte	Aan lange kant.
niveau	Net als tv1 door gevraagd taal-/leesniveau.
spreiding	Een aantal vragen is een mix KA's en contexten: soms verwarrend. Komt door opzet nieuwe syllabus waarbij ze meer in elkaar overlopen. Zal in de toekomst vaker voorkomen.
formulering vragen	Erg talig/tekstueel. Soms negatief gesteld, waardoor lln. sneller over 'niet' heen lezen. Liever verbindingsstreepjes dan incidenteel woord vetgedrukt, of dat laatste juist vaker gebruiken.
geschiktheid bronnen	Niets over gezegd
gebruik v.d. bronnen	Niets over gezegd
correctievoorschrift	Cv is streng. Geeft minder ruimte dan vraag. Ruimte zoeken in 'voorbeeld van'
corrigeerbaarheid	We goed te corrigeren, maar soms geen ruimte ervaren om his. kennis van lln. recht te doen.
Vergeleken met tijdvak 1	Voelt niet overal in evenwicht. Wel beide moeilijk, maar hier meer eenzijdigheid/betrouwbaarheid-vaardigheidsvragen

Opmerking vooraf: Ter verheldering van sommige vragen is na de vergadering nog bij een aantal vragen cursief het deel van de historische contextomschrijving uit de syllabus toegevoegd waar de vraag over gaat. Hopelijk vergemakkelijkt ook dit de discussie met collega's in sommige gevallen, al verandert er natuurlijk niets aan het CV of aan de correctieregels. Hopelijk levert het daarnaast inzichten op die collega's volgend jaar kunnen helpen om de syllabus naar hun lessen te vertalen.

Opmerkingen per vraag				
Nr. deel	Wat is het probleem? redactie vraag / redactie cv / broninterpretatie / correctieprobleem / anders	Relevant deel syllabus bij hc-vragen	Oplossing probleem / correctieadvies	Aanvullende antwoordmogelijkheden
1	Cv volgen.			
2	lIn. noemen andere motieven/redenen/rechtvaardigingen: verwerven van rijkdom, maar de kern van de bron gaat over oorspronkelijke		Nuanceverschil motief/rechtvaardiging voor veel havisten te moeilijk. Toch cv volgen, dat middels 'voorbeeld	

	bevolking. Dit is niet de kern van de bron.		van..' ruimte biedt. Overleg 1 ^e /2 ^e correctie moet uitsluitel geven in hoeverre leerling de kern van de vraag begrijpt.	
3	<p>lIn. komen vaak niet met syllabus-antwoord. Vraag en cv discrimineren goed. lIn. noemen soms 'machtsstrijd' zonder Spanje.</p> <p>Lid 2: lIn. komen niet altijd met deel na komma.</p>	<p><i>Syllabustekst: Eind 16e eeuw verkenden de Engelsen Noord-Amerika als mogelijke uitvalsbasis in de strijd met het katholieke Spanje en als eventuele kolonie.[...] De noordelijke koloniën aan de oostkust waren vestigingskoloniën, gericht op landbouw, handel en nijverheid.</i></p>	<p>Cv volgen. Antwoord moet tijd-specifiek zijn, en verwijzing naar Spanje is daar het beste voorbeeld van.</p> <p>Voor 2p ook deel na komma vereist.</p>	
4	<p>2 dingen (noemen/verklaren) voor 1p, waardoor lIn. vaak alleen noemen en Op scoren.</p> <p>Hier was opmerking in cv behulpzaam geweest (zonder verklaring Op)</p>		<p>Cv volgen. Alleen KA zonder verklaring is Op</p>	
5	<p>Lijkt op tafelschikking-vraag van paar jaar geleden. lIn. koppelen absolutisme soms aan Mme. de Maintenon.</p> <p>Bij lid 2 noemen lIn vaak dat Elisabeth Charlotte (of haar man) zelf meer macht wil. Jaloezie als basis voor argumentatie ook vaak genoemd.</p>		<p>Absolutisme moet aan Lodewijk gekoppeld worden, als het al aan iemand gekoppeld wordt. Kan ook via andere verwijzingen waarin absolutisme herkenbaar is.</p> <p>Lid 2: eigen macht uitbreiden ten koste van de Maintenon is wel goed als motief. T.k.v. koning niet.</p> <p>Verder cv volgen.</p>	<p>Jaloezie + passend argument wel goed.</p>

	Voor niet-talige lln. zijn koppelstreepjes handiger dan en Lid 2 en lid 3 lijken daardoor voor veel lln. niet duidelijk gescheiden. (in test van cito viel dit juist andersom uit)			
6	Lln. blijven hangen bij 'meer macht' Bij lid 2 combineren ze soms beide opties. CV laatste deel herhaalt zichzelf.		'Meer macht' is te algemeen. Cv volgen. Combinatie is bij lid 2 ook mogelijk.	Bij laatste antwoord-optie is goede redenering op basis van land bezitten/overheersen ok.
7	Lln. zoeken industrialisatie in de afbeelding. Noemen vaak Spinning Jenny of andere 'industrialisatie/mechanisatie-stap' Bij lid 2 vaak redenering via bevolkingsgroei naar arbeidsoverschot en benodigde banen.	<i>Syllabustekst: In de tweede helft van de 18e eeuw ontstond in Groot-Brittannië de industriële revolutie. [...] Door verbeteringen in de landbouw en door ziektebestrijding groeide de bevolking en nam de vraag naar goederen en het aanbod van goedkope arbeid toe.</i>	Antwoord moet wel historisch correct zijn. Spinning Jenny niet goed (de wever zit achter een weefgetouw. Geen spinmachine). cv volgen. Lid 2 moet specifiek gaan over textielnijverheid. Cv volgen.	
8		<i>Syllabustekst: De overheid greep aanvankelijk niet in, maar probeerde vanaf 1833 met de Factory Acts excessen te voorkomen</i>	Cv volgen.	
9	Lln. redeneren bij lid 2 vanuit arbeider (en zijn belangen/wensen). Missen van 'hierdoor' in de vraag. Erg talige vraag.		'hierdoor' in de vraag sluit antwoorden die niet over de commissie gaan uit. Cv volgen.	

10	LIn. komen bij lid 1 vaak met ander fragment 'kunnen wij Britten beter regelen...' Ook leggen ze superioriteitsgevoel niet altijd uit (te vanzelfsprekend?)	<i>Syllabustekst: Vanuit een gevoel van superioriteit voerden de Britten...[...] De ontwikkeling van Groot-Brittannië tot grootmacht bepaalde hun zelfbeeld.[...] de industrialisatie veranderde het handelskapitalisme in industrieel kapitalisme. Ondernemers streefden naar een liberale markteconomie met vrijhandel en een kleine rol voor de overheid</i>	Cv volgen. Er moet telkens uitleg bij voor 2p	Bij lid 1 kan 'kunnen wij Britten beter regelen...' ook, maar datzelfde citaat kan dan niet meer voor volle punten bij lid 2 (zie opmerking)
11	LIn. leggen 'eenzijdigheid' uit. Lezen dan dus vaak over 'welk beeld' heen.	<i>Syllabustekst: Vanaf het einde van de 18e eeuw kwam in verlichte en in religieuze kringen het abolitionisme op.</i>	Cv volgen.	
12	Cv volgen			
13	Veel lIn. komen uit bij INC als begin onafhankelijkheidsbeweging.	<i>Syllabustekst: Hoogopgeleide Indiërs richtten hierop in 1885 het Indian National Congress op. In eerste instantie streefden zij naar gelijke kansen binnen het Brits-Indische bestuur.</i>		Ook oprichting INC als begin van latere onafhankelijkheidsstrev en = goed, als ze benoemen waar Britten mee om moesten gaan.
14	LIn. benoemen 'socialist' in de vraag en koppelen dat zonder inhoudelijke uitleg. Bij lid 2 laten lIn. socialistisch ideaal impliciet.		Antwoorden bij lid 1 moeten de 'verkiezing' uitleggen. Cv volgen.	
15	Cv volgen.			
16	Cv volgen.			

17	Lln. gebruiken 'hij pakt zijn laatste (v)eer af' als beeldelement EN uitleg.	<i>Syllabustekst: ...het opgelegde Verdrag van Versailles uit 1919. De Duitse economie had te lijden van de hoge herstelbetalingen en het verlies van grondstofrijke gebieden.</i>	Telkens combinatie verwijzing EN uitleg vereist. CV volgen.	Eer als synoniem van waardigheid ook goedkeuren.
18	Bij lid 1 volstaan lln. vaak met inflatie. Cv is veel langer. Bij lid 2 zijn lln. vaak niet concreet (veel kritiek, geen vertrouwen, voelen zich verraden) CV vereist voor 1p een stap van vertrouwensverlies naar concreet gevolg. Die eis is niet af te leiden uit vraag.	<i>Syllabustekst: De Duitse economie had te lijden van de hoge herstelbetalingen en het verlies van grondstofrijke gebieden. Zij bloeide pas weer op dankzij het Dawesplan. [...] Door tegenstand van de conservatieve elite en extremistische groepen van links en rechts was die democratie vanaf het begin wankel.</i>	Bij lid 1 is 'inflatie' al hoe het uit de bron naar voren komt. Vertrouwen verliezen is niet concreet genoeg voor lid 2. Cv volgen.	
19	Bij lid 3 benoemen lln. vaak dat men wil voorkomen dat er ophef ontstaat om de Jodenvervolgung	<i>Syllabustekst: In het bijzonder joden werden overal systematisch uitgesloten van het openbare leven</i>		Ophef over/protesten tegen Jodenvervolgung ook goed
20	Cv volgen			
21	CV volgen	<i>Syllabustekst: Door verschil in opvatting over de opbouw van naoorlogs Europa en het bewaren van vrede rezen er spanningen tussen de Sovjet-Unie en de westerse geallieerden [...] Daarnaast profiteerde Nederland van het economisch herstel van Duitsland</i>		
22	Opnieuw eenzijdigheid, en opnieuw leggen lln. vooral dat begrip uit.	<i>Syllabustekst: er ontstond een jongerencultuur. De jeugd kreeg de</i>		

	Lln. noemen bij lid 3 soms provo/protestgeneratie.	<i>beschikking over meer vrije tijd en geld en een deel van de jongeren volgde steeds langer onderwijs. Mede onder invloed van popmuziek uit Engeland en de Verenigde Staten ontstonden er vanaf het eind van de jaren 1950 jongerenbewegingen, zoals de nozems.</i>	Vraag is niet politiek. Gaat over invloeden op de jeugd. Cv volgen.	
23	Wedstrijd sluit niet per se aan bij consumptiemaatschappij. Supermarkt past er beter bij. 'kern' geeft weinig ruimte, terwijl vraag lln. eerder richting koopkracht duwt. CV bekijkt puur vanuit supermarkt.	<i>Syllabustekst: Vanaf het begin van de jaren 1960 stegen de lonen sterk. In Nederland ontstond een consumptiemaatschappij</i>	Gaat om verband wedstrijd-consumptiemaatschappij Cv volgen. Discriminerende vraag.	
24	Cv volgen	<i>Syllabustekst: Vanaf de jaren 1960 verbeterden de relaties tussen de Sovjet-Unie en de Verenigde Staten. Tijdens deze detente probeerde Brandt met zijn Ostpolitik de relatie met de DDR en andere Oost-Europese landen te verbeteren.</i>		
25	Vraag gaat over volwassenen, niet per se over vrouwen. Lln. geven ook andere maakbaarheidsidealen	<i>Syllabustekst: onderwijsdeelname van meisjes zorgden voor grote, soms ook plotselinge maatschappelijke veranderingen. [...] Leidend was het idee van een maakbare samenleving met meer economische gelijkheid als ideaal.</i>	'gelijkheid' in cv geeft ruimte voor andere maakbaarheidsidealen (doorbreken opleidingsbelemmeringen)	

26		<p><i>Syllabustekst: De DDR-leiding keerde zich af van deze liberale koers van de Sovjet-Unie omdat zij de gevolgen van hervormingen vreesde. Veel inwoners van de DDR, die via de televisie het leven in West-Duitsland zagen, waren ontevreden. In 1989 ontstond een protestbeweging voor meer vrijheid en politieke hervormingen in de DDR.</i></p> <p><i>Via enkele Oost-Europese landen, die in 1989 hun grenzen hadden opengesteld, trokken veel DDR-burgers naar het Westen. Op 9 november 1989 viel de Berlijnse muur. Het jaar erop, in 1990, werd Duitsland herenigd, met Berlijn als nieuwe hoofdstad</i></p>	Cv volgen	Cv geeft enige ruimte voor twee bronverwijzingen die sterk op elkaar lijken, mits ze passend bij vraag geïnterpreteerd worden.
27	Veel leeswerk aan het eind. Dubbele 2/0 vraag.		Cv volgen	